

**METHODOLOGY OF USING PROBLEM-BASED LEARNING
TECHNOLOGY IN THE ANALYSIS OF LITERARY TEXTS
(BASED ON THE WORKS OF OZOD SHARAFIDDINOV)**

Tillayeva Dilfuza Abdurashid qizi

2nd-year Master's Student, Uzbek Language and Literature

Namangan State Pedagogical Institute

tillayevavazbek60@gmail.com +998946560661

Abstract: This thesis analyzes the role and methodology of problem-based learning technology in increasing the effectiveness of literary text analysis in literature lessons. The literary and critical works and journalism of critic Ozod Sharofiddinov were selected as the object of research.

Keywords: problem-based learning, text analysis, literary criticism, intellectual potential, artistic skill, logical thinking.

**BADIY ASAR MATNINI TAHLIL QILISHDA MUAMMOLI TA'LIM
TEXNOLOGIYASIDAN FOYDALANISH METODIKASI
(OZOD SHARAFIDDINOV ASARLARI MISOLIDA)**

Tillayeva Dilfuza Abdurashid qizi

Namangan davlat pedagogika instituti, O'zbek tili va adabiyoti yo'nalishi 2-

bosqich magistranti

tillayevavazbek60@gmail.com +998946560661

Annotatsiya: Mazkur tezisdagi adabiyot darslarida badiiy matn tahlilining samaradorligini oshirishda muammoli ta'lim texnologiyasining o'рни va metodikasi tahlil qilinadi. Tadqiqot obyekti sifatida munaqqid Ozod Sharofiddinovning adabiy-tanqidiy asarlari va publitsistikasi tanlangan.

Kalit so'zlar: muammoli ta'lim, matn tahlili, adabiy tanqid, intellektual salohiyat, badiiy mahorat, mantiqiy tafakkur.

Аннотация: В данной работе анализируется роль и методология проблемно-ориентированного обучения в повышении эффективности анализа литературных текстов на уроках литературы. В качестве объекта исследования выбраны литературно-критические произведения и журналистские работы критика Ozod Sharofiddinov.

Ключевые слова: проблемно-ориентированное обучение, анализ текста, литературная критика, интеллектуальный потенциал, художественное мастерство, логическое мышление.

Ta'limni tashkil etishning muvaffaqiyati o'quvchilarning fan asoslarini egallash jarayonida nutq boyligi darajasi, til hodisalarini va ularning nutqdagi vazifasini o'zlashtirishiga bog'liq. Shunday ekan, boshlang'ich sinf o'qish darsliklariga tanlanadigan o'quv materiallariga alohida e'tibor qaratish lozim.

O'qish uchun tavsiya etilgan asar qanchalik badiiy-estetik jihatdan yuksak bo'lmasin, uning tahlilida o'quvchining e'tiborini maqsadga yo'naltiradigan muammoli savol-topshiriqlar tizimi ishlab chiqilmasa, samaradorlikka erishish mushkul bo'ladi.¹

Zamonaviy adabiy ta'limning bosh maqsadi — o'quvchiga tayyor bilim berish emas, balki uni matn ichidagi ma'nolarni mustaqil kashf etishga o'rgatishdir. Muammoli ta'lim texnologiyasi o'quvchi oldiga yechimi darhol ko'rinmaydigan, izlanish va tahlilni talab qiladigan vazifalarni qo'yish orqali uning kognitiv faolligini oshiradi.²

Ozod Sharofiddinov o'zbek adabiyotshunosligida o'tkir mantiqi, dolzarb masalalarni dadil ko'tara olishi va asar tahliliga yangicha yondashuvi bilan ajralib turadi. Uning “Zamon. Qalb. Poeziya”, “Iste'dod jilolari” kabi asarlari muammoli vaziyatlar yaratish uchun boy manba hisoblanadi.

¹ N.N. Azizxo'jaeva. Pedagogik texnologiya va pedagogik mahorat. – Toshkent: TDPU nashriyoti, 2006.

² R. Ishmuhamedov, M. Yuldashev. Ta'lim va tarbiyada innovatsion pedagogik texnologiyalar. O'quv qo'llanma.

Hozirgi tajribada muammoli ta'lim deganda o'qituvchi tomonidan yaratiladigan muammoli vaziyatlar va ularni hal etishga qaratilgan o'quvchilarning mustaqil faoliyati tushuniladi. Bu jarayonda talabalar bilim, ko'nikma va kompetensiyalarga ega bo'lish bilan birga, mantiqiy fikrlash qobiliyatlarini ham rivojlantiradi.

Muammoli ta'lim texnologiyasining asosiy tamoyillari quyidagilardan iborat:

muammoli vaziyat yaratish;

o'quvchilarning izlanish faoliyatini tashkil etish;

mantiqiy tafakkurni rivojlantirish;

mustaqil xulosa chiqarishga o'rgatish.³

Ozod Sharofiddinov asarlarining didaktik imkoniyatlari

Ozod Sharofiddinovning adabiy-tanqidiy merosi badiiy matnning ichki mohiyatini ochish, muallif pozitsiyasini aniqlash hamda ijtimoiy-estetik muammolarni yoritishda muhim ahamiyatga ega.

Uning maqolalarida yozuvchi va asar o'rtasidagi munosabat, obrazlarning ma'naviy yuklamasi chuqur tahlil qilinadi. Bu esa dars jarayonida muammoli savollarni shakllantirish uchun keng imkoniyat yaratadi.

Muammoli ta'lim asosida badiiy matnni tahlil qilish metodikasi

1. Muammoli vaziyat yaratish

Dars boshida o'quvchilarga quyidagi savollar berilishi mumkin:

Muallif nima sababdan aynan shu obrazni tanlagan?

Asardagi konflikt nimadan kelib chiqadi?

Qahramon xatti-harakatlari oqlanadimi?

Bu savollar o'quvchini mustaqil izlanishga undaydi.

Amaliy misol:

Ozod Sharofiddinov asarlari asosida quyidagi muammoli savol qo'yilishi mumkin:

³ B.X. Xodjayev. Umumiy pedagogika nazariyasi va amaliyoti. – Toshkent: "Sano-standart" nashriyoti.

Muammo: “Badiiy asarda muallif pozitsiyasi ochiq ifodalanishi kerakmi yoki yashirin bo‘lishi samaraliroqmi?”

Xulosa: Badiiy asar matnini tahlil qilishda muammoli ta’lim texnologiyasidan foydalanish samarali pedagogik yondashuv hisoblanadi. Ayniqsa, Ozod Sharofiddinov asarlari misolida bu metod o‘quvchilarning analitik tafakkurini rivojlantirishda muhim ahamiyat kasb etadi.

Mazkur metodika:

o‘quvchini passiv obyektidan faol subyektga aylantiradi;

badiiy asarga tanqidiy yondashishni shakllantiradi;

mustaqil fikrlash va o‘z nuqtai nazarini himoya qilish ko‘nikmasini rivojlantiradi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1.N.N.Azizxo‘jaeva Pedagogik texnologiya va pedagogik mahorat. – Toshkent:TDPU nashriyoti, 2006.

2.S.A. Madyarova va boshqalar Pedagogik texnologiya va pedagogik mahorat. – Toshkent: “Iqtisod-moliya” nashriyoti, 2009. – 240 b.

3.R. Ishmuhamedov, M. Yuldashev Ta’lim va tarbiyada innovatsion pedagogik texnologiyalar: o‘quv qo‘llanma. – Toshkent, 2013. – 279 b.

4.B.X. Xodjayev Umumiy pedagogika nazariyasi va amaliyoti: darslik. – Toshkent: “Sano-standart” nashriyoti, 2017. – 416 b.

5.Ozod Sharofiddinov Adabiy-tanqidiy maqolalar to‘plami. – Toshkent: G‘afur G‘ulom nomidagi nashriyot, 1980–2000-yillar.